

„Gotowość szkolna nie musi oznaczać opanowania umiejętności czytania, pisania i liczenia.

Jest to gotowość nauczenia się, jak czytać, pisać i liczyć.”

Leonid Venger

I. CZEGO NALEŻY NAUCZYĆ DZIECKO PRZED PÓJŚCIEM DO SZKOŁY?

Przed rozpoczęciem nauki szkolnej oddziaływania wychowawcze należy koncentrować na różnych dziedzinach, w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka.

1. Wyrabianie samodzielności

...chodzi nie tylko o kształtowanie umiejętności związanych z samoobsługą (ubieranie się, mycie, czesanie, dbanie o estetyczny wygląd zewnętrzny), lecz także wdrażanie do samodzielnego wykonywania powierzonych zadań. Dzieci wyręczane przez rodziców ciągle coś gubią i nie potrafią się zorganizować. Dziecko samodzielne na ogół dba o własne rzeczy, nie gubi ich i nie rozrzuca, umie przebrać buty, zapiąć kurtkę, poprosić o wyjaśnienie, wyrazić swoje potrzeby.

2. Kształtowanie wytrwałości i systematyczności

...należy zwracać uwagę na to, aby rozpoczęta budowa z klocków lub rysunek został zakończony. Systematyczność dziecka można kształtować przez przydzielanie mu drobnych obowiązków, które trzeba wykonywać stale, np. sprzątanie zabawek, podlewanie roślin itp. Dziecko powinno umieć poczekać na swoją kolej, na otrzymywaną nagrodę.

3. Wzbogacanie wiedzy o świecie

...doświadczeń życiowych dziecka, pobudzanie do działania, rozwijanie spostrzegawczości i myślenia. Należy wzbogacać zasób słownictwa i pojęć przedszkolaka, odpowiadać na wszystkie zadawane pytania, w których przejawia się myślenie i ciekawość poznawcza dziecka. Niezmiernie ważna jest tu rola taty, to on przyczynia się do zaciekawiania i poszerzania horyzontów.

4. Uczenie prawidłowej wymowy

...prowadzenie ćwiczeń oddechowych, wyrabianie nawyku nabierania powietrza nosem i wydychania ustami. Ćwiczenia doskonalące aparat artykulacyjny mające na celu usprawnianie języka, warg, żuchwy i podniebienia miękkiego. Ćwiczenia fonacyjne typu „Głuchy telefon”, zabawy dźwiękonaśladowcze, zachęcanie do recytacji wierszy, śpiewania piosenek – cicho lub głośno, wysoko lub niski. W czasie tego typu zabaw dziecko uczy się prawidłowego operowania głosem, odpowiednio dostosowując barwę, siłę i barwę do sytuacji i treści.

5. Rozwijanie spostrzegawczości wzrokowej

...przy oglądaniu obrazków, opatrzeniu i zabaw literami, zwracamy uwagę dziecka, na kształty, które różnicują poszczególne litery. Utrwalamy położenie poszczególnych przedmiotów (wyżej, niżej, na prawo, na lewo), organizujemy zabawy polegające na całości z kilku elementów np. puzzle, klocki obrazkowe. Zadania te rozwijają ponadto uważność i wyszukiwanie szczegółów.

6. Rozwijanie spostrzegawczości słuchowej

...uczmy dziecko podziału wyrazów na sylaby, wyodrębnianie głosek w wyrazie, bawimy się z zabawy słuchowe – rozpoznawanie dźwięków, czytamy bajki i opowiadania.

7. Rozwijanie zainteresowań książką

...czytanie dziecku bajek pozwala odróżnić dobro od zła, wpływa na tworzenie systemu wartości. Wielokrotne czytanie pozwala na pamięciowe opanowanie treści, a wspólne przeżywanie radości i smutków, rozwija koncentrację uwagi.

8. Nauka liczenia

...dobrze przygotowane do nauki szkolnej dziecko przelicza do 10 i więcej podając poprawną liczbę przedmiotów, potrafi określić liczbę elementów i porównać liczebności zbiorów, wyznacza wynik dodawania i odejmowania w zakresie 10 licząc na palcach bądź liczmanach. W celu rozwijania tych umiejętności dostarczamy różnych przedmiotów do przeliczania.

9. Usprawnianie ręki dziecka

...dziecko musi dużo rysować, malować, sklejać, wycinać, lepić z plasteliny, wydierać itp. Ręka nieusprawniona szybko się męczy i boli, nie pozwala na ładne pisanie, kreślenie wzorów, szlaczków i rysowanie. Należy ją usprawniać wykonując ćwiczenia manualne i grafomotoryczne, ale także poprzez ćwiczenia ogólnorozwojowe: pływanie, zamalowywanie dużych przestrzeni, wodzenie po śladzie, przeplatanki, „patyczaki”, zabawy w pranie, lepienie pierogów/ciastek.

10. Nauka zasad kulturalnego zachowania się

...kształtowanie postawy życzliwości w stosunki do innych ludzi: dorosłych, kolegów. Używanie w codziennym życiu zwrotów i form grzecznościowych, kulturalne zachowywanie się podczas posiłków przy stole. Tego dzieci uczą się od nas przez naśladowanie – pamiętajmy o tym na co dzień!

11. Przyzwyczajanie dziecka do stałego rozkładu dnia

...należy wprowadzić w życie dziecka stały rozkład dnia (zarówno w domu, jak i w przedszkolu) – stałe godziny snu, posiłków, nauki i zabaw, orientację w odcinkach czasu, np.: „co to znaczy za 10 minut”; daje to dziecku poczucie bezpieczeństwa i uporządkowania i ładu, dziecku łatwiej odnaleźć się w takiej rzeczywistości.

12. Kształtowanie pozytywnej motywacji dziecka do nauki

...należy traktować pójście do szkoły, jako coś naturalnego. Pamiętać o cechach indywidualnych dziecka, jego właściwościach rozwojowych, potrzebach i predyspozycjach. Nie straszyć, ale starać się zachęcać i opowiadać o swoich przyjemnych wspomnieniach ze szkoły.

13. Hartowanie odporności emocjonalnej

...dajemy dzieciom poczuć, co to jest odpowiedzialność za swoje zachowanie, uczymy rozumienia przyczyn i skutków ich działań, pozwalamy dokonywać prostych wyborów, wypuszczamy je spod klosza, uczymy radzić sobie z drobnymi niepowodzeniami, by drobne porażki w szkole nie były „końcem świata”. Nie należy mówić dziecku: „jesteś najmłodsza/y na świecie”, bo to może stać się nieosiągalna poprzeczką dla dziecka.

Odpowiedni poziom kompetencji psychicznych dziecka pozwala mu na:

- nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi (m.in. współdziałanie w zespole, przestrzeganie reguł życia w zbiorowości, czekanie na swoją kolej, podporządkowanie się)
- umiejętność aklimatyzowania się w nowych miejscach
- nieabsorbowanie nauczyciela cały czas swoją osobą i swoimi potrzebami
- poczucie odpowiedzialności za wykonywanie swoich zadań
- znaczną samodzielność dziecka
- bycie wrażliwym na ocenę i wytrwałym w pracy
- umiejętnością kierowania i radzenia sobie z uczuciami, umiejętnością samokontroli i wiary w siebie
- posiadaniem motywacji do ukończenia zaczętej pracy.

II. SAMODZIELNOŚĆ DZIECKA

1. Samodzielność to wyzwanie dla rozwoju. Państwo, jako Rodzice, kochają swoje dzieci. Miłość, która pomaga dziecku się ROZWIJAĆ, uczy odpowiedzialności, daje motywację do działania i pozwolenie na poszukiwanie autonomii. To naturalne, że dorośli chcą swoje dzieci ochraniać, kontrolować, kierować jego działaniami. Dzięki temu czujemy się ważni, potrzebni, niezbędni. Czasem ograniczamy dzieci przez: lęki, słabość charakteru, zbytnią pracowitość, chęć kontroli lub nadmierną troskę. Odpowiedzią dziecka może być wtedy lęk powodujący bierność lub bunt – agresywność.

Działanie samodzielne podejmowane jest z własnej inicjatywy, zmierza do określonego celu i służy do realizacji własnych potrzeb, a nie uzyskania czyjejś aprobaty.

2. Aby dziecko mogło być samodzielne, potrzebuje:

- a) poczucia bezpieczeństwa,
- b) zaciekawienia
- c) poczucia bliskości (ale nie nadopiekuńczości)
- d) zgody na wspólne działanie

3. Etapy w rozwoju samodzielności:

SYMBIOZA → WSPÓLNE DZIAŁANIE → TWORZENIE WŁASNYCH GRANIC → AUTONOMIA (dorosłość)

Wspólne działanie to etap przypadający na okres przedszkolny. To czas zbierania informacji o świecie przez zabawę w domu i w przedszkolu. Od 3-4 roku życia dziecko wchodzi w okres intensywnego rozwoju poznawczego, społecznego i emocjonalnego. To, czego dziecko doświadcza w tym okresie, odzwierciedla się później w jego osobowości.

4. Dlaczego dzieci należy wspierać w rozwoju samodzielności?

- a) wzrasta ich poczucie własnej wartości,

- b) kształtuje się poczucie odpowiedzialności,
 - c) rośnie ciekawość świata, która jest kluczem do rozwoju,
 - d) rośnie szansa na sukcesy dziecka bez naszego udziału,
 - e) maleje poczucie zagrożenia, gdy nie ma nas w pobliżu,
 - f) wzrasta odporność na niepowodzenia.
5. Samodzielność dorosłych, nasze działanie oraz kontakt z dzieckiem, ma być wzorem. Samodzielności uczymy poprzez:
- rozmowy o samodzielności,
 - pokazywanie skutków działań
 - przedstawianie innych możliwych rozwiązań sytuacji
 - odgadywanie przyczyn aktualnego stanu rzeczy
 - podejmowanie wyborów
 - chwalenie działań dziecka
6. Radość z obserwowania, jak samodzielnie staje się nasze dziecko, powinna być największą nagrodą dla rodzica. Nam wtedy też łatwiej sprostać zadaniom bycia rodzicem! Zachęcając do bycia niezależnym, warto pamiętać o paru wskazówkach:
- **nie porównuj dziecka z innymi** (Kasia już sama się ubiera, a ty ciągle nie umiesz),
 - **podkreślaj postępy** (wcześniej zakładałaś sam czapkę, a teraz świetnie radzisz sobie jeszcze z szalikami i rękawiczkami),
pamiętaj, że niezbędne jest morze cierpliwości (przyda się, gdy posiedzimy i poczekamy parę minut na zapięcie guzików),
 - **zachęcaj do częstych kontaktów z innymi ludźmi** – sąsiadami, znajomymi, kolegami na podwórku,
 - **pomagaj, ile trzeba, ale nie więcej** (obserwuj uważnie swoje dziecko, poradź się pań w przedszkolu, szkole),
 - **poznaj ogólną charakterystykę dziecka w danym wieku** – opiekun powinien być uważny zarówno na osiągnięcia dziecka, jak i na jego potencjał i z wyczuciem formułować kolejne zadania tak, by nie wykraczały dalej niż jeden krok ponad to, co dziecko potrafi zrobić i zrozumieć. Inaczej mówiąc, aby skutecznie zmotywować dziecko do pracy należy wykorzystywać posiadaną przez nie wiedzę,,
 - **nigdy nie zarażaj dziecka swoimi lękami** (nie ma nic gorszego niż mama na placu zabaw, która co chwila krzyczy: – „uważaj, bo spadniesz!”, „nie tak wysoko!”, „nigdy tego nie robięś, to niebezpieczne...”),
 - **jeśli coś się nie udaje, rozłóż zadanie na kilka prostszych etapów**,
 - **pokaż wybór**, wtedy łatwiej zmotywujesz, żeby zrobiło coś samo („jaką szczoteczkę kupimy do mycia zębów, niebieską czy zieloną?”),
 - **nie zadawaj zbyt wielu pytań** (co robisz? nie potrafisz?) – obserwuj i nazywaj to co dziecko robi,
 - **nie spiesz się z daniem odpowiedzi** - zapytaj dziecko co o tym myśli,
 - **zachęcaj dziecko do korzystania z cudzych doświadczeń**,
 - **nie odbieraj nadziei** - wspieraj w sytuacji porażki i ucz aktywnego pokonywania trudności,
 - **okaż zainteresowanie i docień wysiłki dziecka**, niekoniecznie efekt końcowy (wkładanie tych rzeczy do pudełka musiało być trudne, spróbujmy teraz zrobić resztę razem),
 - **docień to, co dziecko zrobiło dobrze** („zapięłaś sam trzy guziki, świetnie, zostały tylko dwa”),
 - staraj się rozpoznać i rozgraniczyć **dwie strefy – tę, w której dziecko koniecznie musi podporządkować się rodzicielskiej woli** (jemy rano śniadanie), od tej, w której dziecko **ma prawo decydować** (je chrupki z mlekiem), **daj dziecku szansę!** po prostu...

Przekonuj swoje dziecko, że mimo trudności jakie napotyka w zdobywaniu samodzielności, jesteś dumny z jego pracy i wysiłku.

Uczenie dziecka samodzielności i niezależności nie jest prostym zadaniem, wymaga cierpliwości, zawsze jednak warto pamiętać o tym, że pracując z przedszkolakiem łatwiej nam będzie poradzić sobie z uczniem, którego dążenie do autonomii będzie w dużej mierze zależało od doświadczeń z dzieciństwa.

Materiały przygotowane na spotkania z rodzicami dzieci przedszkolnych na podstawie literatury i doświadczeń pracowników poradni i nauczycieli przedszkoli.